

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ρόϊδω Μητούλα

*Καθηγήτρια Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Αστικής Ανασυγκρότησης*

Email: mitoula@hua.gr

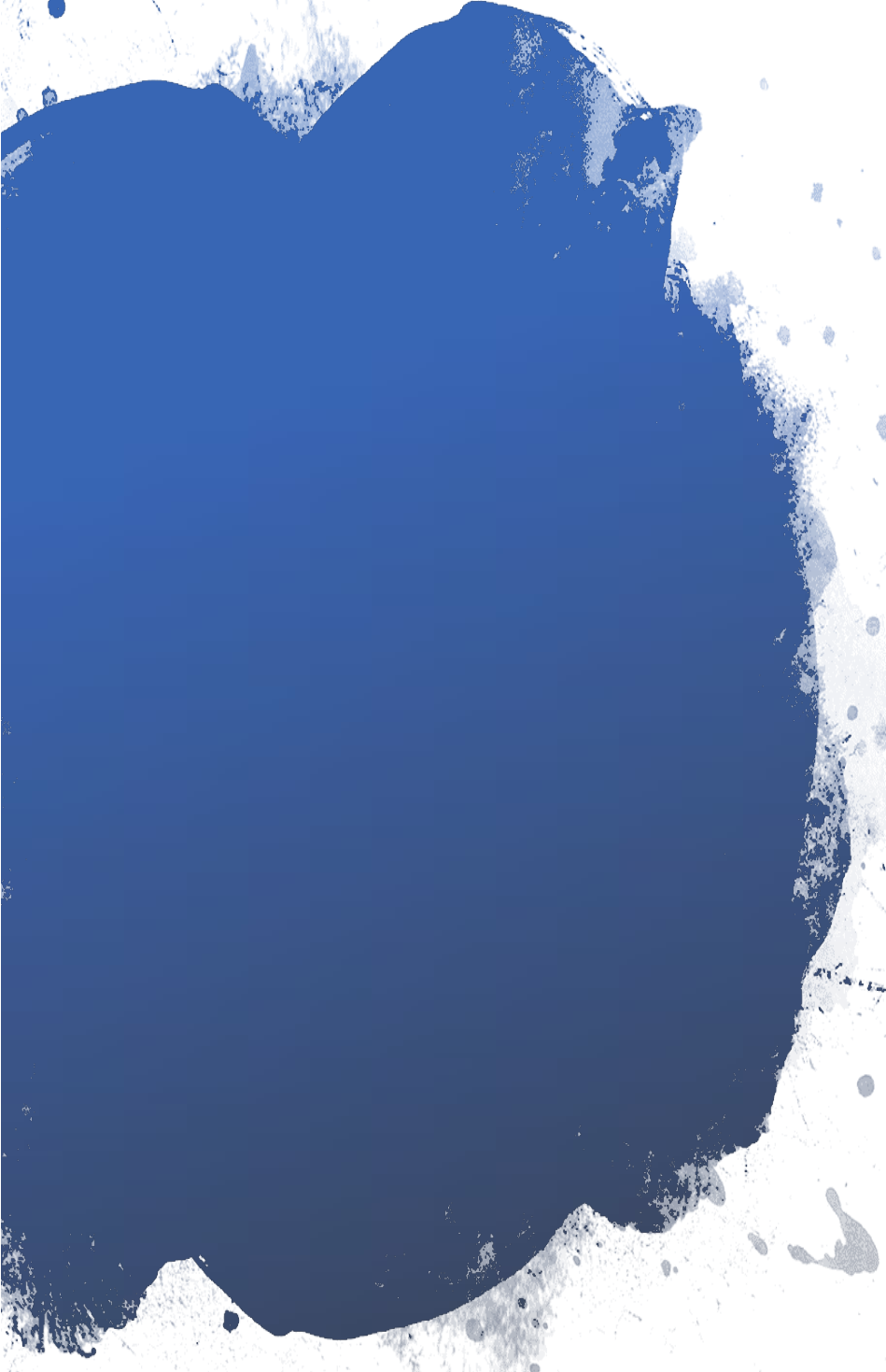

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΟΡΩΝ

ΝΗΣΙ : Ως νησί ορίζεται ένα κομμάτι ξηράς που περιλαμβάνεται από νερό (θάλασσα, ποτάμι, λίμνη κ.ά.)

Για να θεωρηθεί ένας τόπος νησί πρέπει :

- να περιβάλλεται από νερό
- να έχει δημιουργηθεί με φυσικό τρόπο
- να υπάρχουν μόνιμοι κάτοικοι
- να απέχει τουλάχιστο 1 χιλιόμετρο από τις ηπειρωτικές περιοχές
- να μην υπάρχει μόνιμη οδική επικοινωνία
- να υποστηρίζει κατοικία και οικονομική δραστηριότητα

ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ: Ομάδα νησιών ή ένα μεγάλο νησί →

- ομοειδή κοινωνικά, οικονομικά και φυσικά χαρακτηριστικά
- προβλήματα ανάπτυξης

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ: Ομάδα νησιών →

- στον ίδιο γεωγραφικό χώρο
- επιρροές από ηπειρωτικές περιοχές

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ:

- αναφορά σε μέγεθος, πληθυσμό και επίπεδο ανάπτυξης
- η περιφερειακότητα
- το μικρό μέγεθος
- η φυσική νησιωτικότητα

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Νησιά: 16,28% του εδάφους της χώρας

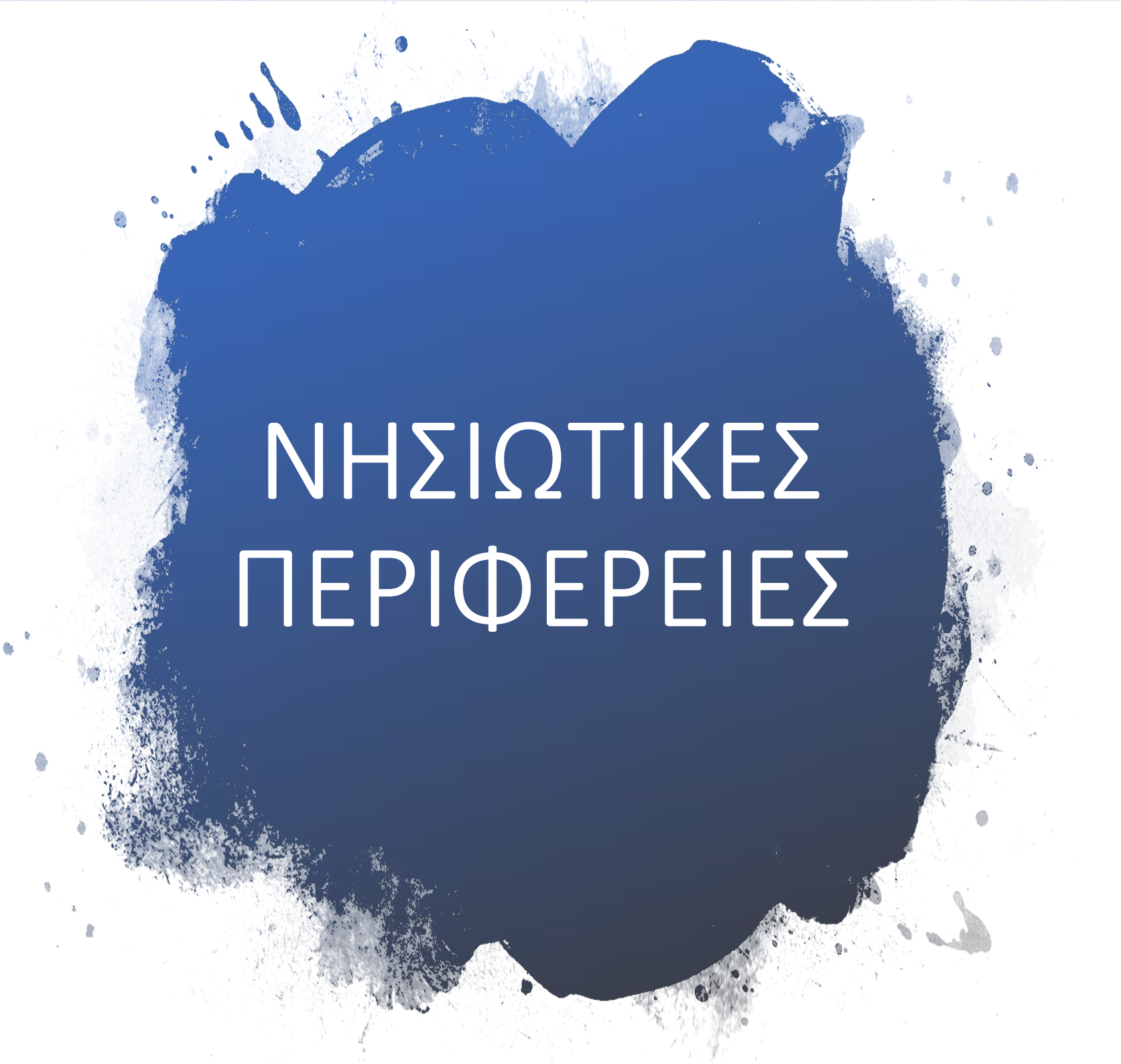
Νησιωτικές περιφέρειες: 14,99% της έκτασης χώρας και
12,38% του πληθυσμού της χώρας

112 νησιά με μόνιμο πληθυσμό

**Ο Ελληνικός νησιωτικός
χώρος παράγει το 6,35%
του συνολικού ΑΕΠ**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΝΗΣΙΩΝ

- Νησιά μνημεία της φύσης
- Νησιά μνημεία πολιτισμών
- Νησιά στρατηγικής σημασίας
- Δυναμικά νησιά
- Μειονεκτικά νησιά

A dark blue, irregular ink splatter shape centered on a white background. The splatter has a textured, painterly appearance with some lighter blue and white areas visible within the main dark blue mass. The text is centered within this shape.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

❖ Περιφερειακές Ενότητες:

Ικαρίας, Λέσβου, Λήμνου, Σάμου, Χίου

➤ Έδρα : Μυτιλήνη

➤ Έκταση : 3.836 τ.χλμ.

➤ Κυρίως αγροτική περιοχή

➤ **Δυναμικοί κλάδοι** : ιχθυρά , κρασί, ελαιοκαλλιέργεια και μαστιχοκαλλιέργεια.

➤ **Προβλήματα στην αγροτική ανάπτυξη** : πχ. αδυναμίες στο δίκτυο εμπορίας και προώθησης προϊόντων.

➤ **Δευτερογενής τομέας** : χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης → συρρίκνωση βιοτεχνίας και βιομηχανίας.

➤ **Τριτογενής τομέας** : εμπορικές επιχειρήσεις και υπηρεσίες (χονδρικό και λιανικό εμπόριο).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

- **Έδρα:** Ερμούπολη.
- **Περιφερειακές Ενώτητες:**
Άνδρου, Θήρας, Καλύμνου, Κέας-Κύθνου, Κω, Μήλου, Μυκόνου, Νάξου, Πάρου, Ρόδου, Σύρου, Τήνου.
- **Έκταση:** 5,286 τ.χλμ
- **Πλεονέκτημα:** Πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι και χαμηλά ποσοστά ανεργίας.
- **Πρωτογενής τομέας:** ζωική παραγωγή → αιγοπροβατοτροφία και φυτική παραγωγή → μόνιμες φυτείες και ετήσιες καλλιέργειες.
- **Δευτερογενής τομέας:** η πλειοψηφία είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- **Τριτογενής τομέας:** μεγάλο ποσοστό του λιανικού και χονδρικού εμπορίου που αφορά αμιγείς τουριστικές δραστηριότητες.
- **Εναέριες και θαλάσσιες υποδομές μεταφορών**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

➤ Περιφερειακές Ενότητες:

Κέρκυρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου.

➤ Έδρα: Κέρκυρα.

➤ Έκταση: 2,307 τ.χλμ

➤ Δομικής φύσης προβλήματα:

πχ. περιορισμένοι πόροι και συνθήκες απομόνωσης.

➤ Πλεονεκτήματα: φυσικά οικοσυστήματα με μεγάλη βιοποικιλότητα και μεγάλης σημασίας αρχαιολογικός πλούτος.

➤ Πρωτογενής τομέας: φθίνουσα πορεία.

➤ Δευτερογενής τομέας: Σταθεροποίηση

➤ Τριτογενής τομέας: Υψηλή συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων.

➤ Σημαντικές διαπεριφερειακές μεταφορές:

πχ. θαλασσίος άξονας Αδριατικής-Ιονίου-Ανατολικής Μεσόγειου.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

➤ **Έκταση:** 8.336 τ.χλμ

➤ **Περιφερειακές Ενότητες:**

Ηρακλείου, Λασιου, Ρεθύμνου, Χανίων.

➤ **Έδρα:** Ηράκλειο.

➤ **Μήκος ακτών:** 1.046 τ.χλμ

➤ **Πλούσια** βιοποικιλότητα και πλούσια εναλλαγή τοπίων.

➤ **Υπαρξη τριών βασικών ζωνών:**
Άγω με υψόμετρο άνω των 400μ.,
μέση με υψόμετρο 200-400μ. και
χαμηλή ζώνη με 200μ. υψόμετρο.

ΝΟΜΟΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΧΑΝΙΑ

Συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με:

- ✓ Ανάπτυξη Νοτιοδυτικά: Κυρίαρχη καλλιέργεια πρώιμων κηπευτικών
- ✓ Βόρεια: Αναπτυγμένη τουριστικά
- ✓ Τεράστιος ορεινός όγκος Λευκών Ορέων: κτηνοτροφία
- ✓ Οδικό δίκτυο
- ✓ Αξιοθέατα
- ✓ Εκκλησίες
- ✓ Μοναστήρια
- ✓ Επιβλητικοί μουσειακοί χώροι
- ✓ Εκδηλώσεις

ΡΕΘΥΜΝΟ

Συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με:

- ✓ Νότια: Ανάπτυξη : Αγροτική οικονομία και κτηνοτροφία
- ✓ Βόρεια: Τουριστική ανάπτυξη
- ✓ Σημαντική συμβολή των ευρωπαϊκών επιδοτήσεων στην οικονομία του νομού
- ✓ Φυσικά κάλλη
- ✓ Μουσειακοί χώροι
- ✓ Εορτές και εκδηλώσεις
- ✓ Πανεπιστήμιο και φοιτητές
- ✓ Εκκλησίες

ΝΟΜΟΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με:

- ✓ Έντονη εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα
- ✓ Πλούσια σε αξιοθέατα (Μηνωική εποχή, Κνωσός)
- ✓ Μουσεία
- ✓ Εκκλησίες
- ✓ Εορτές
- ✓ Φυσικά κάλλη

ΛΑΣΙΘΙ

Συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με:

- ✓ Θερμοκηπιακές αγροτικές καλλιέργειες
- ✓ Τουρισμός
- ✓ Γεωργία
- ✓ Κτηνοτροφία
- ✓ Αξιοθέατα
- ✓ Μουσειακοί χώροι
- ✓ Μοναστήρια
- ✓ Εκκλησίες
- ✓ Φυσικά κάλλη

ΒΑΣΙΚΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ	
ΙΚΑΡΙΑΣ	Αγ.Κήρυκου	Μείζονος ενδιαφέροντος (διανομαρχιακού επιπέδου)
ΛΕΣΒΟΥ	Μυτιλήνης	Διεθνούς Ενδιαφέροντος
ΛΗΜΝΟΥ	Μύρινας	Μείζονος ενδιαφέροντος (διανομαρχιακού επιπέδου)
ΣΑΜΟΥ	Βαθέως	Εθνικής Σημασίας
ΧΙΟΥ	Χίου	Εθνικής Σημασίας

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ (νομός Κυκλάδων)	
ΘΗΡΑΣ	Θήρας	Εθνικής σημασίας
ΜΥΚΟΝΟΥ	Μυκόνου	Διεθνούς ενδιαφέροντος
ΝΑΞΟΥ & ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	Νάξου	Μείζονος ενδιαφέροντος (διανομαρχιακού επιπέδου)
ΠΑΡΟΥ	Πάρου	Εθνικής σημασίας
ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	Σύρου	Εθνικής σημασίας
ΤΗΝΟΥ	Τήνου	Μείζονος ενδιαφέροντος (διανομαρχιακού επιπέδου)

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (νομός Δωδεκανήσου)	
ΚΩ	Κω	Εθνικής σημασίας
ΠΑΤΜΟΥ	Πάτμου	Μείζονος ενδιαφέροντος (διομαρχιακού επιπέδου)
ΡΟΔΟΥ	Ρόδου	Διεθνούς ενδιαφέροντος

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	Ζακύνθου	Εθνικής σημασίας
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	Κέρκυρας	Διεθνούς σημασίας
ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ	Αργοστολίου και Πόρου	Εθνικής σημασίας και Μείζονος ενδιαφέροντος (διομαρχιακού επιπέδου)
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	Λευκάδας	Μείζονος ενδιαφέροντος (διομαρχιακού επιπέδου)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΑΙΤΙΑ

- Γεωγραφικοί παράγοντες
- Περιορισμένη κινητικότητα
- Αρνητικές εξωτερικές και εσωτερικές οικονομίες

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

- Προβλήματα στις μεταφορές, σε υπηρεσίες και περιβαλλοντικά θέματα
- Απουσία εξωτερικών οικονομιών
- Περιορισμοί στο ανθρώπινο δυναμικό και στους πόρους
- Εποχικότητα ζήτησης και απασχόλησης

ΤΟΜΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ανάπτυξη πρωτογενή τομέα:

- Υποδομές
- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας
- Ανάδειξη τοπικών αγροτικών προϊόντων
- Έμφαση σε ποιότητα και δικτύωση παραγωγών

Ανάπτυξη τομέα Μεταποίησης-Βιοτεχνίας, Μικρομεσαίες επιχειρήσεις:

- Στήριξη απασχόλησης
- Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας

Ανάπτυξη τομέα υπηρεσιών:

- Έμφαση στις υπηρεσίες μεταφορών, υγείας, πρόνοιας και εκπαίδευσης.

Ανάπτυξη στον τομέα πολιτισμού:

- Ενίσχυση πολιτισμού και ανάδειξη πόρων
- Προσέλκυση και συμμετοχή επισκεπτών σε πολιτισμικές δραστηριότητες

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011)

Περιφέρεια	Πληθυσμός 2011	Κατανομή	Πυκνότητα	Πληθυσμός 2001	Μεταβολή
Ιονίων Νήσων	207.855	1,92%	90,10	209.608	-1,50%
Βορείου Αιγαίου	199.231	1,84%	51,94	205.235	-3,62%
Νοτίου Αιγαίου	308.975	2,85%	58,45	298.462	+3,40%
Κρήτης	623.065	5,76%	74,74	594.368	+4,54%

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2021)

Ιονίων Νήσων 204.532 κάτοικοι

Νοτίου Αιγαίου 327.820 κάτοικοι

Βορείου Αιγαίου 221.098 κάτοικοι

Περιφέρεια Κρήτης 634.930 κάτοικοι

- ❖ **Η ανάπτυξη νησιωτικών περιοχών** αποτελεί αντικείμενο έντονου προβληματισμού, καθώς χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από **γεωγραφική ασυνέχεια**.
- ❖ **Ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει το μοχλό της ανάπτυξης** τέτοιου είδους περιοχών, κυρίως γιατί ως δραστηριότητα όχι απλά δεν επηρεάζεται από τη γεωγραφική ιδιομορφία τους αλλά μπορεί και να ενισχυθεί.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στις νησιωτικές περιοχές, είχε ως αποτέλεσμα την αξιοποίηση των οικονομικών, φυσικών και ανθρώπινων πόρων που μέχρι τότε παρέμεναν ανενεργοί.

Όμως, **τα νησιά αναπτύχθηκαν με διαφορετικές ταχύτητες**

---> Τα **μεγαλύτερα** τα οποία διαθέτουν περισσότερους αυτόνομους πόρους και έχουν εύκολη πρόσβαση αναπτύχθηκαν περισσότερο.

---> Τα **μικρότερα**, τα οποία βρίσκονται στο περιθώριο, διαρκώς συρρικνώνονται.

Όμως,
η μετατροπή μιας νησιωτικής
περιοχής σε Τουριστικό
Προορισμό ενέχει κινδύνους

Κάποια από τα ελληνικά νησιά στήριξαν την τουριστική ανάπτυξή τους στο πρότυπο του **οργανωμένου μαζικού τουρισμού**, επιδιώκοντας το γρήγορο και εύκολο κέρδος.

Παρατηρείται σημαντική **μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.**

Εξάρτηση από λίγους tour operators, με αποτέλεσμα να καθίσταται επισφαλής η οικονομική ανάπτυξή τους

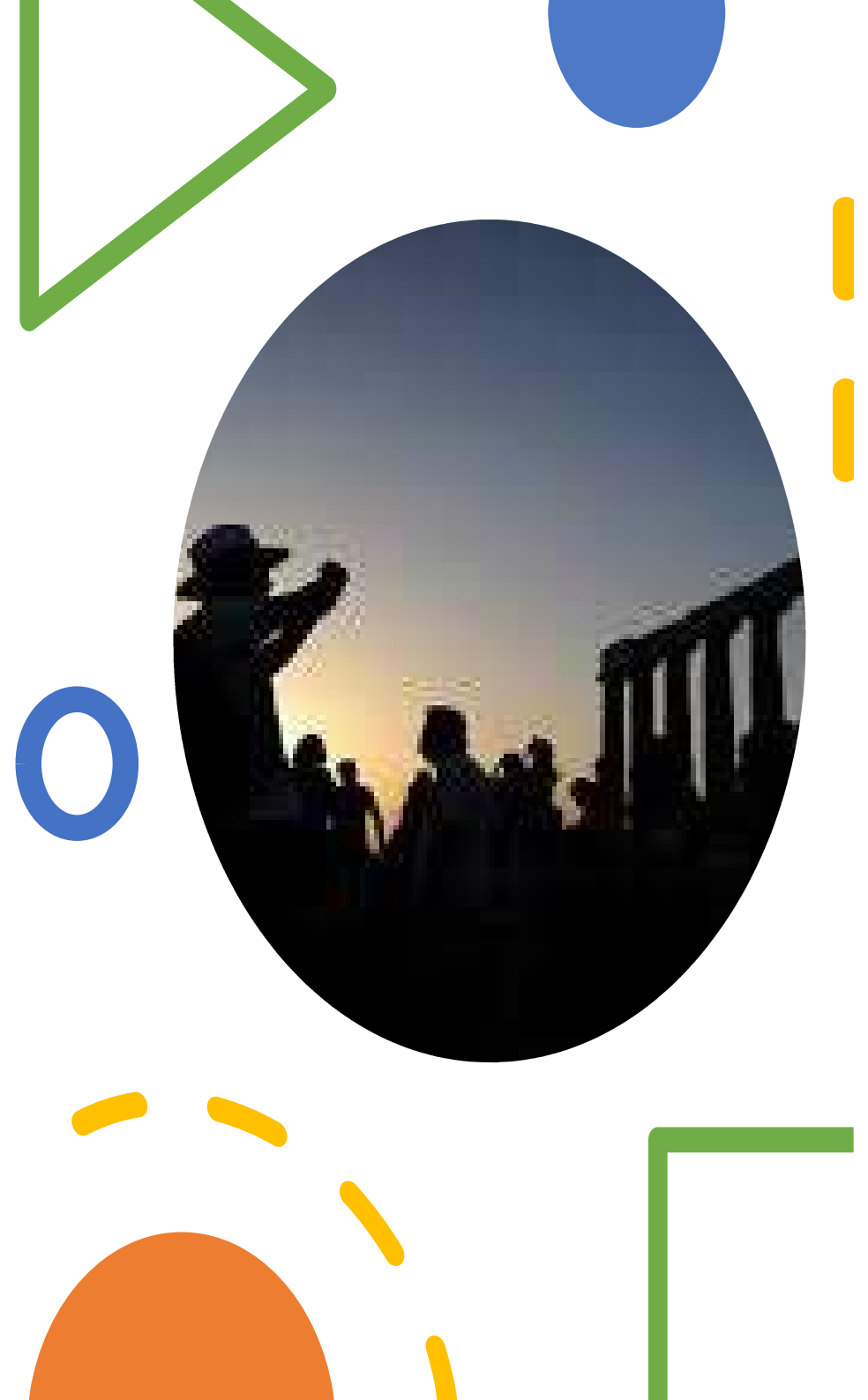
Εξάντληση των τουριστικών πόρων (φυσικό και δομημένο περιβάλλον) με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του ίδιου του τουριστικού προϊόντος και την στροφή των τουριστών προς άλλους προορισμούς.

Είναι σαφές ότι, ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός προβάλλει ως ο τύπος τουριστικής ανάπτυξης που οδηγεί σε **αύξηση των εισοδημάτων, αλλά όχι και στη συγκροτημένη τοπική ανάπτυξη.**

Όμως οι περισσότερες νησιωτικές περιοχές δεν έχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις για την ανάπτυξή τους παρά μόνο τον **τουρισμό ο οποίος βασίζεται στους πολιτιστικούς και φυσικούς τους πόρους.**

Έτσι διαφαίνεται, ως μοναδική λύση, η εφαρμογή μιας **βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης** η οποία θα μπορέσει να διατηρήσει την αξία της περιοχής, επιτυγχάνοντας τη διατήρηση της ευημερίας και της πολιτιστικής ταυτότητας των κατοίκων, τη διατήρηση της οικολογίας και τη διατήρηση της ελκυστικότητας για τους τουρίστες.

Σαν βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη προβάλλει η **ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού** με κυρίαρχα τα στοιχεία και χαρακτηριστικά της αειφορικότητας. Είναι αναγκαία η εφαρμογή αρχών ισορροπίας και αειφορίας, έτσι ώστε να αποφευχθούν μελλοντικές χαοτικές καταστάσεις.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Ρόϊδω Μητούλα
mitoula@hua.gr